

LITERATURA.

Jan Opočenský: Les faux du »Berliner Tageblatt« découverte des pièces ayant servi de modèle aux faux rédigés en Allemand. — Praha. 1924. »Orbis«. 8°. 233 str. — Je ještě dostatečně v živé paměti příhoda s podvrženými dokumenty »Berliner Tageblattu«, takže není třeba o ní blíže se zmiňovati. A jistě stejně tak dobře se pamatuje odhalení a rozuzlení těchto apokryfů, které se podařilo archiváři českosl. ministerstva zahraničí dru Opočenskému. Věc má však pro nás právníky ještě hlubší význam: neboť — jak vynikne z této knížky, v níž sebrány jsou všechny doklady s aférou »B. T.« související — ukazuje nejen, jakými prostředky se v mezinárodní politice pracuje, nýbrž i jakým způsobem je možno přijíti takovýmito machinacím na kloub. Nikdo neupřesní, že důkaz jak doslovně jen se záměnou vlastních a místních jmen a dat se kryje na příklad apokryfní smlouva ČSR s SHS se smlouvou mezi Andrássem a Bismarckem z 24. IX. 1879, atd. u všech ostatních podobně, je stejně přesvědčivý jako skvělý. Zde náhodou výraz »diplomatický« má význam obojí jak ve smyslu mezinárodních styků, tak i co kritiky listinné. Lze říci, že knížka, i když už nebudeme vzpomínati padělků takového druhu, přece bude vzorným příkladem, jak je nutno jednat za podobných okolností. Ča.

Římské právo obligační část I. napisał prof. dr. Jan Vážný, cena 20 Kč. — Predzvestou tejto práce prof. Vážneho byly jeho »Actiones poenales«. Je to monografia pojednávajúca o obligáciach deliktých, ktorá má slúžiť hlbšiemu štúdiu a poznaniu najstarších rímskych obligácii, má však zároveň prispieť k vedeckému objasneniu rímskeho práva obligačného vôbec. Je práve otázkou, ako máme hľadať na toto jeho dielo. Autor chcel podať našemu právnickému dorostu učebnicu. Súdim tak jednak z úvodu, kde sa výslovne podotýka účel didaktický, jednak z tej okolnosti, že predpokláda neznalosť všeobecných pojmov práva obligačného a preto ich buď ihneď v stručnosti vyloží, alebo poukazuje na časť všeobecnú. A tu my československí právnici samovoľne prirovnávame túto prácu k učebnici zvečnelého p. prof. Heyrovského a prof. Vančuru.

Predovšetkým po stránke formálnej je nápadné, že naukám obecným predchádza vylíčení jednotlivých rímskych obligácií špeciálne. Autor tým odhodlal sa pre postup, ktorý sledoval pri svojich prednáškach o právu obligačnom konaných. Je síce pravda, že sa tento systém veľmi dobre osvedčil, lebo nauky všeobecné vyplývaly púhou dedukciou z špeciálnych už známych obligácií, avšak nesmieme zabúdať, že pri prednáškach prednášajúci všeobecné poslucháčstvu neznáme pojmy ihneď vysvetlí, kým pri študovaní učebnice nezávisle na prednáškach (a musíme si úprimne priznať, že značná časť posluchačov zostane pre dôvody, ktorých sa ovšem nechcem dotýkať, vzdialená prednášok) kandidát toho postráda, preto zostanu mu tieto problémy neobjasnené a tým je postup neobyčajne obtižený.

Čo sa materielnej stránky týka, musím vytknúť onu okolnosť, ktorá v budúcnosti značne uľahčí našemu právnickému dorostu poznanie rímskych obligácií a ktorú pokládám za veľkú výhodu tejto učebnice. Autor totiž neuspokojuje sa tým, že podá obraz tej ktorej inštitúcie v jednotlivých obdobiach vývoja práva rímskeho, poukazujúc všeobecne na tie momenty, ktoré dotyčné zmeny vyvolaly, ale snaží sa pri každej príležitosti logickým postupom vyložiť, ako sa vytvoril utvar novší zo staršieho, kladúc väčšiu váhu na túto stránku theoretickú, ako na podrobné všestranné vylíčení jednotlivých inštitúcií. Prof. Heyrovský chcel podať jasný do všetkých podrobností vypracovaný obraz práva rímskeho. Prof. Vážnému na detailoch nezáleží, on vytknul si za úkol zachytiť celý vývoj, ličiac ho často farbami veľmi hlbokými. Aby som toto svoje tvrdenie príkladom potvrdil uvádzam nasledovné: o jednotlivých obligáciach quasi ex delicto pojednáva autor na strane 25. —

Tomu předchádza, nazval by som to genetický úvod na str. 24, čiastočne 23. a 12. takže úvod je dlhší, ako samé pojednávanie. Stalo sa to práve preto pretože autor kladie väčšiu váhu na vznik a vývoj obligationes quasi ex delicto, ako na všestranné ich vylíčení. Takto ovšem sa vytvára naša moderná galéria vedľa klasickej tiež na poli vedeckom.

Rušive zasahuje do súvislosti veľký počet, často značnejších tlačových chýb, ako tiež je záhodné jednotlivé tituly opatriť paragrafmi, pretože sa tým prehľadnosť uľahčuje a bez ktorých citácia je vôbec nemožná.

JUČ. E. W. (Bratislava.)

Josef Šusta: Z dob dávných i blízkyých. Sbíрка rozprav a úvah. — Praha. 1924. Vesmír. 8°. str. 341. — Právě v čas Šustovy padesátky vyšla tato kniha, která není sice překvapující novinkou, nýbrž snůškou — jak sám autor v předmluvě praví — »odpovědi na rozličné nárazy«, sbírkou článků a úvah zejména z Českého časopisu Historického, ale i fejtónů z denních listů, a právě pro tuto retrospektivu má svůj veliký význam. Kolik významných essayů a studií přinesou (budiž to žurnalistice řečeno k chvále) denní listy, jež zapačnou velmi lehce, ačkoliv by si zasluhovaly větší pozornost než chvilkové. Ale povaha denního tisku nemožňuje, spíše znesnadňuje sledovati takovéto drobnější práce. Podobně tomu je i u velkých revuí, třebaž že nesrovnatelně je snazší přehlédnouti je pro jich poměrnou věcnou utříděnost a proto musíme býti vděční za každou podobnou sbírku, jako na příklad nám podává nyní »Vesmír«. Vždyť mezi pracemi Šustovými jsou i takové, které vyvolaly ohlas nejen v kruzích vědeckých, nýbrž i v beletristických a politických jako známá kritika Macharova »Říma«, neb odpověď na otázku »Máme se domáhati kolonií«, různé rozbory politických memoárů neb přehledy činnosti vlivných osob soudobého života (»Vilém II. a Rusko, Czerninův spis o válce, Rozhodný zápas Wilsonův, Clémenceau odchází, Paměti Hindenburgovy« atd.). Že v této pestré směsi nechybí ani otázek národohospodářských, je zřejmo na prvý pohled (»Vznik novodobého kapitalismu podle W. Sombarta, Systém Saurův a dnešní svízele valutní, Drahoty a požívačnost« a p.). A universitní profesor se nezapře ani studii, jimiž uzavírá tuto sbírku, kde vzpomenu otázek naší vědy i škol vysokých (»Problémy vysokých škol, Nové budovy pro českou universitu, Sociologie a střední škola«). Věřu, bylo by si přáti více podobných sbírek.

Ča.

Henri Sée: Esquisse d'une histoire du Régime agraire en Europe aux XVIIIe. et XIXe. siècles. — 1 vol. in — 8°. str. 276. — Paris, Marcel Giarde et Cie, 1923. Cena 15 frs. H. Sée pokouší se v uvedeném díle o srovnání agrárních zřízení vyskytujících se v Evropě ve století XVIII. a XIX. — t. j. v době, která přinesla s sebou základní změny ve zřízeních agrárních. Z methodických důvodů je dílo rozvrženo do dvou částí: v první autor charakterisuje a srovnává agrární zřízení před reformním hnutím; v druhé části pak sleduje postup uplatňování reformních snah v různých zemích.

Postupným zkoumáním různých agrár. zřízení dospívá H. Sée k roztrídění jich ve tři typické skupiny: první skupinu charakterisuje régime seigneurial (pevné postavení sedláka k usedlosti), druhou skupinu poddanství lidu selského (s nejistým postavením sedláka k půdě a se stálým zhoršováním), třetí konečně tuhé osobní poddanství (»servitus personelle«). Poslední dvě skupiny mají své území (přibližně) na východ od Labe, první na západě. V této první části svého díla odpovídá autor na vynořující se otázky: Co je příčinou drobení pozemkového vlastnictví na západě a co stálého zvětšování statků na východě? Co je příčinou toho, že agrární zřízení v Anglii v začátku se podobá zřízení francouzskému a končí podobajícím se zřízením východním? Klíč k první odpovědi nalézá se ve vyvinutém feudalismu na západě a ve vývozním obchodu obiliny na východě; ke druhé v rapidním vzruchu kapitalistického průmyslu, který usnadnil odliv selského lidu anglického z venkovu po jeho vyvlastnění landlordy.